

İnsani Gelişme Endeksleri ve Göstergeleri: 2018 İstatistiksel Güncellemesi

Eşitsizliğe Uyarlanmış İnsani Gelişme Endeksi (EUİGE)

Sıkça Sorulan Sorular

Eşitsizliğe Uyarlanmış İGE'nin (EUİGE) amacı nedir?

İGE, İGE'yi oluşturan sağlık, eğitim ve gelir olmak üzere üç temel boyutta insani gelişme kazanımlarının ulusal bazdaki ortalamasını ifade etmektedir: Tüm ortalamalar gibi, aynı ülke içindeki nüfusun genelindeki insani gelişim eşitsizliklerini gizler. Farklı kazanım dağılımlarına sahip iki ülke yine de aynı ortalama İnsani Gelişme Endeksi değerine sahip olabilir.

EUİGE, yalnızca bir ülkenin sağlık, eğitim ve gelirdeki ortalama kazanımlarını değil, aynı zamanda bu kazanımların, her bir boyutun eşitsizliğinin seviyesine göre ortalama değerinin "indirilmesi" ile ülke nüfusu içinde nasıl dağıtıldığını da dikkate almaktadır.

EUİGE nasıl hesaplanıyor?

Yaklaşım, Atkinson (1970) eşitsizlik ölçümleri ailesine dayanan, Foster, Lopez-Calva ve Szekely (2005) tarafından önerilen, dağılıma duyarlı kompozit endeksler sınıfına dayanmaktadır. Eşitsizlik için öngörülmuş boyut endekslerinin geometrik ortalaması olarak hesaplanmaktadır. Her bir boyuttaki eşitsizlik, bir toplumun eşitsizliğe karşı belirli bir düzeyde hoşnutsuzluğa sahip olduğu varsayımına dayanan Atkinson eşitsizlik ölçümü ile tahmin edilmektedir. Ayrıntı için Alkire ve Foster (2010) ve Teknik Not 2'ye bakınız.

EUİGE verileri eşitsizliğin iyiye veya kötüye gittiğini gösterir mi?

EUİGE, 2010-2017 yılları için hesaplanmıştır. EUİGE'deki eğilimi analiz ederek, değişimin yönünü değerlendirmek mümkündür. Sosyo-ekonomik sürdürülebilirlik hakkındaki Tablo 5, nüfustaki İGE dağılımı eşitsizliğine bağlı olarak meydana gelen toplam kayıptaki yıllık ortalama değişimi içermektedir.

EUİGE'nin hesaplanması için kullanılan veri kaynakları nelerdir?

EUİGE, ulusal hanehalkı anketlerinin ortak uluslararası standartlarla uyumlu mikro verilerini içeren kamuya açık veri tabanlarından elde edilen gelir/tüketim ve öğrenim süresi verilerine dayanmaktadır: Eurostat'ın Avrupa Birliği Gelir ve Yaşam Koşulları İstatistikleri, Lüksemburg Gelir Araştırması, Dünya Bankası'nın Uluslararası Gelir Dağılımı Veri Tabanı, Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu'nun Çoklu Göstergeler Kümesi Araştırması, ICF Macro'nun Nüfus ve Sağlık Araştırması, Latin Amerika ve Karayipler (SEDLAC) sosyo-ekonomik veri tabanı ve Birleşmiş Milletler Üniversitesi'nin Dünya Gelir Eşitsizliği Veri Tabanı. Sağlık boyutundaki eşitsizlik için, Birleşmiş Milletler Nüfus Birimi'nden temin ettiğimiz kısaltılmış yaşam tablolarını kullandık. 2017 EUİGE tahmini için kullanılan anketlerin bir listesine <http://hdr.undp.org/en/composite/IHDI> bağlantısından ulaşılabilir.

EUİGE için referans yılı nedir?

EUİGE, 2017 yılına ilişkindir. EUİGE, 2006'dan 2017'ye kadar olan en son hanehalkı anketlerine ve 2015-2020 yılları arasındaki döneme ait yaşam tablolarına dayanan 2017 yılına ilişkin İGE göstergelerini ve eşitsizlik ölçümlerini kullanmaktadır. Dolayısıyla buradaki mantık, İGE göstergelerinin ilişkili olduğu yılı kullanmaktır.

EUİGE nasıl yorumlanmalıdır?

İGE, insani gelişme boyutlarındaki ortalama kazanımların bir göstergesi olarak görülebilirken, EUİGE, toplumdaki insanlar arasındaki kazanımların dağılımının dikkate alındığı insani gelişme düzeyidir. EUİGE, eşitsizlik olmadığı takdirde İGE'ye eşittir, ancak eşitsizlik artarsa İGE'nin altına düşecektir. İGE ile EUİGE arasındaki fark, İGE'nin yüzdesi olarak ifade edildiğinde, eşitsizliğe bağlı olarak insani gelişme kaybını göstermektedir.

İnsan Eşitsizliği Katsayısı neyi ölçmektedir?

2014 İGR'de deneysel bir ölçü olarak sunulan İnsan Eşitsizliği Katsayısı, sağlık, eğitim ve gelirdeki eşitsizliklerin basit bir ortalamasıdır. Ortalama, bu boyutlardaki tahmini eşitsizliklerin ağırlıklandırılmamış aritmetik ortalaması ile hesaplanır. Tüm eşitsizlikler benzer bir büyüklüğe sahip olduğunda, insan eşitsizliği katsayısı ve İGE'deki kayıp ihmal edilebilir düzeydedir; eşitsizliklerin büyüklükleri farklılık gösterdiğinde, İGE'deki kayıp, insan eşitsizliğinin katsayısından daha yüksek olma eğilimindedir.

EUİGE'nin sınırlamaları nelerdir?

EUİGE, İGE boyutlarının dağılımındaki eşitsizliği ortaya koyar. Bununla birlikte, ilişkilendirmeye duyarlı değildir, yani örtüşen eşitsizlikleri hesaba katmadığı anlamına gelir - aynı insanlar her bir dağıtımın alt ucunda olsa da-. Ayrıca, bireysel eğitim ve gelir değerleri sıfır veya hatta negatif (gelir için) olabilir, bu yüzden ülkeler arasında aynı şekilde negatif olmayan sıfır olmayan değerlere getirilmiştir . Bu uyarılama, dağılımları bir miktar yeniden şekillendirir, bu nedenle Atkinson eşitsizlik ölçüsünün eşitsizliğin büyüklüğüne bir yaklaşma sağladığını söylemek doğru olacaktır.

EUİGE'nin politikaya ilişkinliği nedir?

EUİGE, İGE'nin boyutlarındaki eşitsizliklere ve insani gelişmede ortaya çıkan kayıplarla doğrudan bir bağlantı sağlar. Böylece, eşitsizliğin azaltılmasına yönelik politikalar için bilgi sağlanmasına ve eşitsizliğin azaltılmasına yönelik çeşitli politika seçeneklerinin etkilerinin değerlendirilmesine yardımcı olabilir.

EUİGE yaklaşımı ülke düzeyinde UNDP için yararlı mıdır?

EUİGE ve bileşenleri, hükümetlerin nüfus içindeki eşitsizlikleri ve eşitsizlik nedeniyle insani gelişme seviyesindeki genel kayba katkılarının daha iyi anlamalarına yardımcı olacak bir kılavuz olarak yararlı olabilir.

Göstergeler ülkesel düzeyde uyarlanabilir mi?

Mevcut haliyle EUİGE, Meksika'nın ulusal İGR'sinin ürettiği benzer bir endeksten esinlenilerek üretilmiştir. EUİGE, uygun veriler mevcut olduğu takdirde, bir ülke içindeki farklı alt popülasyonlardaki eşitsizlikleri karşılaştırmak için uyarlanabilir. Ulusal ekipler, özel durumlarında daha anlamlı olabilecek göstergeler için ikame dağılımlar kullanabilirler.

İGRO, EUİGE'yi sekiz yıldır hesaplıyor. EUİGE, UNDP'nin küresel İGR'sinin kalıcı bir özelliği mi?

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi ve Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi ile birlikte 2010 yılında EUİGE bir deneysel endeks olarak kullanılmaya başlanmıştır. 2012, 2013 ve 2014 yıllarında gerçekleştirilen insani ilerlemenin ölçülmesi konulu konferanslarda eleştirel olarak incelenmiş ve tartışılmıştır. EUİGE, düzenli olarak hesaplanmış bir kompozit endeks haline gelmiş olup zaman içinde diğer tüm insani gelişme endeksleri gibi gelişebilecektir.

Bu metodoloji hangi önemli özelliklere sahiptir?

Yaklaşımın en önemli özelliklerinden biri, "alt grup tutarlılığı"nın bulunmasıdır. Bu, bir alt grupta eşitsizliğin azalması ve nüfusun geri kalanında değişmeden kalması durumunda, genel eşitsizliğin azalacağı anlamına gelir. İkinci önemli özellik, EUİGE'nin ilk olarak her bir boyut için ve daha sonra boyutlar arasındaki eşitsizliğin hesaplanması ile elde edilebilmesidir. Bu, EUİGE'nin farklı kaynaklardan gelen verilerin birleştirilmesiyle hesaplanabileceği anlamına gelir. Dolayısıyla tüm bileşenlerdeki mikro verilerin aynı anketten gelmesi gerekli değildir.

Gini katsayısı yeterli bir eşitsizlik ölçüsü değil mi? Gini ve Atkinson eşitsizlik ölçüleri arasındaki fark nedir?

Gini katsayısı yaygın olarak gelir, tüketim veya zenginlik eşitsizliğinin bir ölçüsü olarak kullanılır. İGE dağılımındaki eşitsizliği ölçmek için Gini endeksini uygulama girişiminde bulunulmuştur (Hicks, 1998).

Atkinson eşitsizlik ölçüsü seçimine üç faktör yön verir: (i) alt grup tutarlılığı, (ii) dağılımın alt ucundaki eşitsizliğe karşı duyarlılık, ve (iii) sonuçta elde edilen kompozit Eşitsizliğe Uyarlanmış İnsani Gelişme Endeksi'nin hesaplama sadeliği ve matematiksel zarafeti.

(i) Alt grup tutarlılığı, eşitsizliğin bir alt grupta (bölge, etnik grup, vb.) azalması ve nüfusun geri kalanında değişmeden kalması durumunda genel eşitsizliğin azaldığı anlamına gelir. Gini katsayısının bu özelliği yoktur.

(ii) Kurgusu itibarıyla, Gini katsayısı tüm dağılımlara eşit ağırlık verirken, Atkinson eşitsizlik ölçüsü alt uca daha fazla ağırlık vermekte, bu itibarla çocuk ölümleri, okuma-yazma bilmezlik ve yoksulluğu daha iyi hesaplar.

(iii) Son olarak, Atkinson endeksiyle birlikte İGE'nin geometrik formu, ilk olarak her bir boyut için ve sonra boyutlar arası eşitsizliğinin hesaplanmasıyla elde edilen basit ve zarif bir kompozit endeks EUİGE'yi sağlar. Bu, EUİGE'nin farklı kaynaklardan alınan verilerin birleştirilmesiyle hesaplanabileceğini ortaya koyar (yaşam tabloları ve eğitim ve gelir için farklı anketler).

EUIGE, İGE boyutlarındaki tüm eşitsizlikleri ortaya koyuyor mu?

Hayır. Veri kısıtlamalarına ve kurgusuna bağlı olarak, EUIGE birbiriyle örtüşen eşitsizlikleri ortaya koymamaktadır - aynı kişiler her üç boyutta da dağıtımların alt ucunda olsa da. Ayrıca, şu anda, beklenen öğrenim süresi dağılımındaki eşitsizliği hesaplayamıyoruz, bu nedenle eğitim boyutundaki eşitsizlik sadece öğrenim süresinin dağılımı göz önüne alınarak değerlendiriliyor.

Bazı ülkeler için gelir boyutundaki eşitsizlik değerlendirmesi hanehalkı tüketimine dayanmaktadır ve diğerleri için gelir dağılımına dayanmaktadır. Bu eşitsizlikler karşılaştırılabilir mi?

Doğası gereği, gelir eşitsizliğinin tüketimdeki eşitsizlikten daha yüksek olması ile gelir ve tüketim farklı düzeylerde eşitsizlikler ortaya çıkarır. Gelir, "kaynaklara egemen olma" nosyonuna daha doğal bir şekilde karşılık geliyor gibi görünmektedir. Tüketim verileri, gelişmekte olan ülkelerde, yüksek değerlerin daha az çarpık olduğu ve kaynakların dönüşümünü doğrudan yansıttığı için, daha doğru sayılır. Gelir verileri de sıfır ve negatif değerlerin daha fazla bulunması nedeniyle teknik zorluklar doğurmaktadır. İdeal bir dünyada, eşitsizliği tahmin etmek için ya gelir ya da tüketim verilerinin kullanımı tutarlı olacaktır. Ancak, yeterli ülke kapsamı elde etmek için her ikisini de kullanmak gerekiyordu. Son hesaplamalar, eşitsizliğin gelir veya tüketim dağılımına dayanıp dayanmadığından bir miktar etkilenmektedir.

Doğuşta beklenen yaşam süresinin dağılımındaki eşitsizliği nasıl ölçüyorsunuz?

Beklenen yaşam süresi, aynı zamanda doğup birbirini izleyen yıllar boyunca yaşa özgü ölüm oranlarına göre gittikçe küçülen ve sonuçta hepsi ölen 100.000 kişilik bir varsayımsal kohortun (/eş-kitlenin) ortalama yaşam süresi olarak hesaplanır. Böyle bir ortalama, aynı yılda doğan insanların sabit ölüm oranı varsayımı altında yaşamasının beklediği yaşam süresidir, yani yaşa özgü ölüm oranı, kohort ömrü boyunca, doğumu referans alan yıl veya referans dönemi için tahmin edilen düzeyde sabit tutulur.

Kohortun bir yaştan diğerine küçülmesi, kohorttan insanların farklı yaşlarda ölmekte olduğunu gösterir - bu yüzden yaşam süresinde bir eşitsizlik söz konusudur. Bu eşitsizliği tespit eder ve bunu sağlık boyutunun eşitsizlik ölçüsü olarak kullanırız - aynı şekilde, yaşam boyutlarının ortalamasını (yani beklenen yaşam süresi), sağlık boyutundaki ortalama kazanımı tahmin etmek için kullanırız.

Eğitimde eşitsizlik nasıl hesaplanıyor?

Eğitim boyutundaki eşitsizlik, ulusal düzeyde yapılmış hanehalkı anketlerinden alınan yetişkin nüfusun öğrenim süresinde maruz kaldığı eşitsizlik göz önüne alınarak, sadece yakın değer olarak elde edilmektedir.

Çocuklar için beklenen öğrenim süresinin dahil edilmesi sonuçları değiştirir mi?

Beklenen öğrenim süresi toplu bir ölçüdür ve dağılımındaki eşitsizlik mevcut okullaşma oranlarına yansımaktadır. Kuşkusuz, iki dağılımdaki eşitsizlikler arasında bir fark vardır; yani, yetişkin nüfus için öğrenim süresi ile okul çağındaki nüfus için beklenen öğrenim süresi dağılımlarındaki eşitsizlikler arasında fark vardır; ikinci kitle için söz konusu eşitsizlik daha düşüktür. Dolayısıyla, beklenen öğrenim süresi kullanıldığında İGE dağılımındaki genel eşitsizliğin azalacağı (/daha az görüneceği) ileri sürülebilir.

Okul sistemindeki farklılıklar göz önüne alındığında, yetişkin nüfus için öğrenim süresi dağılımındaki tahmini eşitsizlikler ülkeler arasında karşılaştırılabilir mi?

Yetişkinlerin öğrenim süresi çoğunlukla, tamamlanan en yüksek öğrenim seviyesinden elde edilir. UNESCO'nun ülke düzeyindeki her bir okul için gerekli olan okul bilgisini kullanarak, en yüksek öğrenim düzeyi yıllara dönüştürülür. İlköğretim, ortaöğretim ve orta öğretim sonrası eğitimin süresi az ya da çok standardize edilmiş olsa da, daha yüksek eğitim düzeylerinin (yüksek lisans ve doktora) süreleri ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Bununla birlikte, İGE eğitim bileşenlerinde eşitsizliği değerlendirmek için kullanılan Atkinson eşitsizliği ölçümü, dağılımın üst ucundaki farklılıklara karşı daha az duyarlıdır.